

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

Особливості перекладання англійськомовних термінів у текстах
військової тематики
Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка

Спеціальності 035 Філологія

Освітньо-професійної (наукової) програми
Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно))

Фальченко Тетяна Миколаївна

Керівник: к. філол. н., доц. Французова
К.С.

Рецензент: Соловей Г.С., к. філол. н.,
доцент кафедри англійської мови в
енергетиці Херсонської державної
академії

судновій
морської

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Специфіка функціонування та перекладу військових термінів: теоретичний аспект	6
1.1. Визначення понять «термін», «термінологія»	6
1.2. Характеристика військової термінології.....	15
1.3. Особливості перекладу військової лексики.....	20
РОЗДІЛ II. Специфіка перекладу текстів військової тематики: практичний аспект	28
2.1. Жанрові особливості військових текстів.....	28
2.2. Способи перекладу термінів у текстах військової тематики...31	31
2.3. Проблеми та виклики перекладу термінів у військових текстах.....	36
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Наука не стоїть на місці, і військова сфера не є винятком: розробляються технології, змінюється техніка і матеріали, які широко використовуються у військовому виробництві, розробляються нові види зброї. Переклад військових текстів є одним з спеціальних перекладів, якому властива яскраво виражена військова комунікативна спрямованість. Цей вид перекладу вирізняється великою кількістю термінології та надзвичайно точним, чітким викладенням інформації при відносно невеликій кількості образних та емоційно-виразних засобів.

Військові документи характеризуються такими відмінними рисами, як широке використання символів, абревіатур, спеціальної термінології, котру відносять і до військової галузі, й до різноманітних технічних галузей, а також чітка манера подачі матеріалу за майже відсутності емоційно-забарвлених елементів. Тому перекладач текстів військової тематики повинен мати такі здібності, які включають не тільки вільне володіння українською та англійською мовами, а і вміння точно передати перекладацький матеріал, бездоганне розуміння військової лексики, військової справи та організації армії відповідних країн.

Актуальність перекладання військової термінології обумовлена постійним розвитком військової сфери, в якій англійська мова виступає незмінним посередником, як міжнародна мова. У даній роботі ми розглянемо переклад англійської термінології за допомогою порівняльного вивчення англійського та українського варіантів, вивчення особливостей і труднощів перекладу текстів військової тематики з англійської мови українською. Наше завдання – визначити специфіку цього перекладу та знайти його основні принципи.

Зв'язок проєкту з науковими планами, програмами, темами. Магістерську роботу звершено у напрямі кафедральної теми (каф-ра

англійськ. філ-гії і світов. літ-ри ім. проф. О. В. Мішукова) № держ. реєстр. 0123U103801 «Лінгвокогнітивн., лінгвокультурологічн., наратологічн. та перекладознавч. аспекти дослідження художн. та нехудожн. типів текстів».

Об'єктом дослідження вважаємо англійські терміни військової тематики і їхні українські переклади.

Предметом дослідження є переклад англійськомовних термінів у текстах військової тематики.

Мета роботи — виокремлення жанрових особливостей військових текстів та способів перекладу англійськомовних термінів у текстах військової тематики.

У зв'язку з метою роботи поставлені наступні **завдання**:

- дослідити поняття «терміни» та «термінологія»;
- виділити основні вимоги, що висуваються до військових термінів та їх характеристику;
- визначити жанрові особливості військових текстів та специфіку їх перекладу;
- проаналізувати проблеми та виклики перекладу термінів у військових текстах.

У дослідженні ми використовували такі **методи**: *дефінітивний метод* – для того, щоб надати визначення і обґрунтування головних понять магістерської роботи; *лексико-семантичний метод* – для того, щоб вивчити значення термінів; *перекладознавчо-зіставний* – для того, щоб проаналізувати оригінальні (англійські) та перекладені (українськомовні) тексти військової тематики; *контекстологічний аналіз* – для того, щоб дослідити різні контексти і встановити особливості функціонування термінів і їх перекладів).

Матеріал кваліфікаційної роботи – сучасні словники, довідники

військової лексики (Dictionary of Military & Associated Terms (2021 p.), Словник військової прокурорської лексики англійської мови (2018 p.), Словник військових термінів та скорочень (аббревіатур) (2020 p.), English-Ukrainian Military Dictionary (2024 p.)), англійськомовні публіцистичні статті військових видань (Military Times, Military.com) та наукові статті, присвячені вивченню функціонування та перекладу сучасних військових термінів.

Науковою новизною результатів роботи є те, що досліджено специфіку функціонування сучасних військових термінів і здійснено теоретичне та практичне дослідження способів їх перекладу.

Практичне значення дослідження у тому, що матеріали роботи можна використовувати під час розробки курсів, присвячених вивченню функціональних та перекладацьких особливостей військових термінів. Також результати роботи можна застосовувати для подальшого дослідження термінів, текстів вузько-спеціалізованого характеру, при викладанні таких дисциплін: «Лексикологія англійської мови», «Стилістика англійської мови», «Науково-технічний переклад», «Теорія та практика перекладу», також стати у пригоді здобувачам при написанні наукових та кваліфікаційних досліджень.

Апробацією результатів нашого дослідження є:

1). участь у III Міжнародн. науков.-практичн. конф-ції «Лінгвістичні обрії XXI сторіччя», 28-29.11.2023 р., м. Івано-Франківськ. Доповідь на тему: «Peculiarities of Translation of Engl. Terms in Military Text».

2). участь у передзахисті кваліфікаційн. робіт ОКР «магістр» на відповідальній кафедрі (кафедра англійськ. філології і світов. літератури імені проф. Олега Мішукова ХДУ).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у публікації:

Falchenko T. M. Ways to Overcome Difficulties in Translating Military Terms // Магістерськ. студії. Альман. Випуск 24. Херсон : ХДУ, 2024.

РОЗДІЛ І

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1. Визначення понять «термін», «термінологія»

Жодне суспільство у світі не може існувати без мови. Розвиток наукового мовлення діє на розвинення людства, і це говорить про мовне самовираження людей. Наукові мови також можуть використовуватися для професійного спілкування. Мови професійного спілкування (спеціалізовані мови) – це функціональні різновиди писемної мови, якими користуються представники певних галузей, професій і спеціальностей. Їх використання термінів є одним із важливих компонентів наукової та професійної комунікації. У контексті лінгвістики термінологія слугує для позначення специфічних понять, які не завжди зрозумілі широкій аудиторії, але зрозумілі фахівцям.

Як зазначає Л. Томіленко, що «період із серед. ХХ ст. до сьогодні можна охарактеризувати часом прискореного розвитку науки. Наукові галузі зробили значний стрибок вперед, спричинивши науково-технічні революції, що докорінно змінили техно- і інфосферу. Радикальних змін зазнало і суспільне життя. Все це відбилося на мовній системі: мова стає інформативно насиченішою на усіх рівнях й у всіх функціональних стилях» [23, с. 5].

Під термінознавством розуміють науку, що досліджує термін, термінологію, терміносистему та принципи виникнення й функціонування. Проблема визначення терміну, не дивлячись на доволі велику кількість проведених досліджень, лишається однією з найактуальніших тем сучасного мовознавства та перекладознавства. Вивченню сутнісних характеристик терміну присвячено багато наукових

робіт, але й досі у лінгвістиці немає універсальної й вичерпної дефініції. Серед вчених, які займались дослідженням функціонування та перекладання термінів: Акульшина Н. Т. [1], Білозерська Л. П. [2], Боженець С. В. [3], Возненко Н. В. [2], Гасюк Н. [], Зайцева М. О. [6], Карабан В. І. [7], Кияк Т. Р. [5], Коваленко А. Я. [9], Лебедева Н. М. [10], Лукіяничук Ю. О. [11], Мартиняк О. [14], Посиліна К. С. [10; 16; 17], Пуш О. М. [18], Радецька С. В. [2], Томіленко Л. М. [22], Черноватий Л. М. [13], Янчук С. Я. [23].

Н. Т. Занон визначає, що термінологія – це наука про терміни та способи їх використання; це формальна дисципліна, яка систематично вивчає позначення понять шляхом дослідження та аналізу термінів, що вживаються в конкретних контекстах, з метою їх документування та сприяння правильному використанню [39].

До основних характеристик даної галузі знань відноситься:

- * системність: термінологія структурована у вигляді системи, де кожен термін пов'язаний логічним і систематичним зв'язком;
- * стандартизація: багато термінів стандартизовано для забезпечення узгодженого використання в різних країнах і контекстах;
- * динамічність: термінологія може змінюватися і розвиватися разом із розвитком науки і технологій та техніки, що відображає появу нових понять і явищ.

Дослідниця Олена Селіванова у своїй термінологічній енциклопедії «Сучасна лінгвістика» визначила певні ознаки що характеризують термінологію як систему знакової комунікації [20]:

1) пошук єдиної змістовної відповідності, тобто однозначності. Вона порушується в усіх термінологічних системах через дослідження різних аспектів одного й того самого поняття або через спотворення термінологічного апарату внаслідок новизни певного напрямку, галузі чи теорії;

2) прагнення усунути синоніми шляхом жорсткого визначення синонімічних пар і збігів;

3) прозорість й динамічність систем, це проявляється в процесі явищ термінологізації, детермінологізації і ретермінологізації, безперервному поповненні новітніми поняттями;

4) прозора внутрішня форма термінологічних одиниць. Це полегшує розпізнавання термінів та їх зберігання в термінологічній системі;

5) суворі ідіоматичність. Це дозволяє використовувати терміни в певних обмежених сферах спілкування;

6) формальна нейтральність [20, с. 618].

Основою у термінології вважається визначення терміну. Дане слово має латинське походження від "terminus", що означає певну межу, кінець. Пізніше в період Середньовіччя воно отримало значення «період», «слово» [36]. Документально підтверджено, що слово «термін» вперше з'явилося в Німеччині в 1876 році. Більшість дослідників, що вивчають поняття терміну надають такі визначення:

В'ячеслав Карабан формулює термін так: «мовний знак, який репрезентує поняття спеціальної, професійної галузей науки і техніки» [7]. На його думку, науково-технічна термінологія є важливою складовою науково-технічної інформації.

Пономарів О. надає наступне пояснення терміну: «одиниця історично сформованої термінологічної системи, яка визначає поняття і його місце у системі інших понять, що виражається словом і словосполученнями і служить задля спілкування людей, які пов'язані єдністю спеціалізації, і належить до словникового складу мови та підпорядковується законам мови» [15]. Також він зазначає, що з науково-технічним розвитком можуть утворюватися терміни-неологізми, які також можуть прийти на заміну старим термінам [15].

I. Квітко розуміє під термінами «слова або словесні комплекси, які

співвідносяться із поняттями певних організованих галузей пізнання (науки та техніки), які вступають в системні відносини із іншими словами і словесними комплексами та утворюють разом із ними у кожному певному випадку і у певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, точністю, однозначністю і експресивною нейтральністю» [8].

Перевага когнітивного підходу до аналізу терміну, на думку вчених, полягає в розширенні розуміння функції і місця терміну в мовній і психічній діяльності людини. У працях предкогнітивного етапу тлумачень ключових характеристик термінології було загальноприйняте визначення термінів – під терміном розуміли мовний знак у найрізноманітніших предметних галузях. Зараз науковці вбачають новітні перспективи у дослідженні термінології: у вирішенні найбільш складного завдання, яке поставила когнітивна лінгвістика: пояснення незмінних кореляцій та зв'язків, які зустрічаються поміж мовними структурами і структурою знань [8].

Осмислення терміна з позицій когнітивної парадигми дозволяє вченим казати, що він має інформаційно-понятійний статус. Так, інформацією, яку передають терміном, є відомості щодо певного фрагменту світу, психічної форми відображення даного фрагмента, умов застосування даного знака у зв'язку із іншими. «Відбиваючи особливе значення, терміни стають носіями і хранителями фрагмента інформації, яка відображає свою значущість у специфічній системі понять, і у даному сенсі терміни є особливою когнітивно-інформаційною структурою, в якій накопичуються професійні наукові знання, накопичені людством за весь період його існування, виражені в певній мовній формі» [8].

Вчені розглядають номінативні знаки як терміни, які входять до системи природної мови або її підсистеми – підмови наукових та технічних галузей. Вони з'являються як одиниці даних систем, на основі

їх інвентаризації та за мовними законами, і є назвами певних явищ, які обґрунтовують якісь психічні уявлення. Звідси виходить – терміни виконують функції, властиві будь-яким номінативним знакам: це функція передавання або закодовування інформації, враховуючи і наукову.

Перспектива подальших досліджень полягає в розробці типології термінологічних одиниць з точки зору їх семантики, функціональних особливостей і структур.

Лінгвісти виділяють такі характеристики терміна:

- формальна нейтральність;
- системність;
- точність і незалежність від контексту;
- фіксовані визначення понять;
- ясність у межах певної термінологічної системи;
- брак синонімів в межах термінологічної системи;
- стислість викладу.

Багато дослідників вважають, що основними характеристиками термінів є їхня зрозумілість, точність, формальна нейтральність, узгодженість. Терміни можуть бути короткими або багатослівними, залежно від необхідності точного представлення понять у певній галузі, також можуть зустрічатися як аббревіатури, символи, комбінації слів і букв.

Термінологічний характер слова визначається на тлі лексичної системи мови і розуміння мовної специфіки терміна. Саме ці константи допомагають відокремити термінологічну лексику від нетермінологічної, ставлячись, в силу специфіки особливого слова, з підвищеною відповідальністю до значення терміна – особливої назви зі сфери наукової, технічної та практичної діяльності, що функціонує в сфері спеціальної комунікації. Така потреба особливо посилюється у зв'язку з бурхливим розвитком фінансово-економічної термінології. Це

обумовлено не лише внутрішньомовними, але і зовнішніми факторами, пов'язаними з процесами виникнення нових фінансових, ринкових і правових сфер людської діяльності. Завдяки цьому в лінгвістичній теорії відбувається пошук об'єктивних ознак, які можуть допомогти безпомилково визначити термін.

Незважаючи на те, що проблема термінології широко розроблена, в науці немає єдиної думки про сутність терміну як такого. Головними вимогами до терміну є однозначність, послідовність, точність, стислість, незалежність від контексту. В рамках цієї термінології термін, як правило, однозначний. На відміну від звичайного слова, термін не потребує контексту, оскільки є членом певної термінології, завдяки якій набуває своєї однозначності. Зміст терміна розкривається за допомогою точного логічного визначення, а не виражається лексичним значенням слова. Деякі автори серед обов'язкових властивостей терміну називають також стилістичну нейтральність, мотивацію, наявність визначення, номінативність.

Серед додаткових вимог до терміну можна назвати такі, як оперативність (термін повинен бути коротким, легко вимовлятися, просто вступаючи у відносини з іншими словами), відповідність загальним правилам мови, наявність фіксованого змісту («контекстуальна нерухомість»), відсутність синонімів.

Аналіз найбільш поширених визначень дозволив виявити ряд загальних характерних ознак, виявлених усіма авторами, а саме:

- 1) наявність визначення;
- 2) точність;
- 3) стислість;
- 4) послідовність;
- 5) відсутність емоційності, байдужість до контексту;
- 6) схильність до однозначності (моносемантики), брак синонімів,

омонімів у певній термінологічній системі;

7) стилістична нейтральність, відсутність модальної та стилістичної функцій.

Дослідивши наукові роботи дослідників, можна визначити основні загально прийняті **функції** термінів:

* Номінативна функція полягає в тому що певний термін має чітку характеристику явища, процесу чи предмету в певній терміносистемі його використання. Прикладом може слугувати значення слово «*drone*»: у військовій справі дана дефініція означає *літальний апарат, який використовується для розвідки або бойових дій; у музичній сфері може означати жанр музики, де використовують повторювальні тривалі звуки.*

* Комунікативна функція допомагає сприяти ефективній професійній комунікації між фахівцями з різних країн. Наприклад, термін «*logistics*» однаково зрозумілий військовим та підприємцям у всьому світі.

* Когнітивна або гносеологічна функція, тобто використання термінів допомагає структурувати знання та впорядкувати інформацію.

З розвитком технології та медіа можна отримати доступ до будь-якої інформації, й використання термінології стає часто зручним не лише у науковій галузі, але і у повсякденному житті. Дослідниця Наталія Акульшина вважає, що значення одних й тих самих слів які використовуються у повсякденному житті та науковій сфері можуть відрізнитися та погоджується з думкою дослідників, що явище термінології, коли використовується загальноживана лексика, але з різним контекстом, називається **полісемією**. Прояви полісемії на її думку, у термінів, стримуються конкретними межами щодо логіко-семантичних значень, суттєво конкретним характером визначень в лексиці, ніж у загальнолітературному мовленні. Однак, наголошує, що є

випадки – військові контексти вміщують вузько вживані значення загальноновживаних слів [1].

Наприклад, «*deliver (fire) - вести (вогнь)*»; «*develop (position) – розвідувати, викривати (оборону)*»; «*dress - рівнятися*» [1].

Також до прикладу можна взяти слово «*battery*», що має значення у сфері електротехніки «*пристрій для зберігання та постачання електричної енергії*», військові дане слово прийняли для позначення послідовності важких ударів, завданих по стінах фортеці артилерією [26].

Окрім явища полісемії, також зустрічається **синонімія** – це подібність слів, морфем, фразеологічних одиниць і таке інше за значенням відмінності їхньої звукової форми [4]. У термінології це може призводити до плутанини, якщо не встановлено чітких правил використання. Наприклад, у військовій термінології терміни “*tank*” і “*armored vehicle*” можуть використовуватися як синоніми, хоча вони можуть мати деякі відмінності в значенні, залежно від контексту, хоча “*tank*” зазвичай вказує на *бойову машину з гарматою* [3].

Синонімія науково-технічних термінів є результатом пошуків дослідниками найвідповідніших назв щодо певних наукових понять. Оскільки в номенклатурі використовуються не лише українські, а й інші мовні джерела, то поряд з питомими українськими термінами часто функціонують запозичення з однаковим значенням [14].

Характерною особливістю терміну є те, що він не дається у мові сам по собі, проте створюється за потреби. Виділяють три основні моменти в утворенні терміну:

1) Використання вже існуючої назви задля того, щоб позначити нове явище, тобто «перенесення терміна за аналогіями значень».

2) Тенденція «відповідати нероздільності позначається поняття з диференціацією означуваного». Дійсно, в ході термінологічної номінації часто спостерігається тенденція до заміни полілексемних термінів

моноксемічними утвореннями. Таке можна пояснити наступним: цілнотворені слова зазвичай є більшими словосполученнями у порівнянні з окремо утвореними словосполученнями. Перевага віддається іменниковим термінам, так як з них легко вивести прикметник і дієслово.

3) Тенденція, пов'язана з утворенням терміну, який виражає основні поняття наукової та технічної галузей. Це ситуації називання нового явища, для якого у словнику вже була своя назва.

Отже, не зважаючи на те, що однією з ознак «ідеального» терміну є точність, з розвитком науки такі явища як синонімія та полісемія стали характерними для нього. Вони допомагають різнобарвити наукове мовлення, хоча даний факт надає ускладнення для тих, хто вивчає терміносистему тієї чи іншої сфери наукової діяльності.

Олена Селіванова зазначає, що будь-які терміносистеми є частиною відповідних лінгвістичних систем, проте не подібні до неї за загальним принципом будови (в терміносистемах відсутня фонетичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні специфіки, присутні лише лексичні одиниці, словосполучення) [20, с. 617].

Вчені Л. Черноватий, Т. Кияк і Д'яков А. поділяють терміни за структурою на певні групи [5; 13]:

- * Односкладові або прості терміни, що виражаються одним словом. Наприклад: *system* - *система*, *service* - *сервіс*.

- * Багатоскладові або складені термінологічні одиниці, що утворюються з декількох слів. Наприклад: *multilevel* - *багатошаровий*, *accountability* - *підзвітність*. Також туди входять терміни-словосполучення, наприклад: *transient forces* - *перехідні сили*, *command and control* - *управління військами*.

- * Терміни аббревіатури. наприклад: *Joint Task Force (JTF)* – *Об'єднана оперативна група* [5; 13].

Терміни, як складова наукової мови підлягають не тільки

систематизації, а також стандартизації, адже це допомагає визначити точність та ефективність професійної комунікації та утворити спеціалізовані словники для навчання тієї чи іншої галузі науки. Сьогодні в Україні стандартизація термінів, як і в багатьох інших країнах, входить у перелік державних справ. Кожна країна має свій комітет з даного питання: у Сполучених Штатах - Американська асоціація стандартів, Німецький нормувальний комітет (Німеччина) тощо.

Отже, враховуючи розвиток науки та техніки, використання термінів є важливим задля спрощення та ефективності комунікації між людьми у вузькоспеціалізованих сферах. Вони забезпечують точність, однозначність та ефективність обміну інформацією, що сприяє розвитку знань та технологій. Розуміння різних видів термінів та їхніх функцій допомагає краще орієнтуватися в спеціалізованих галузях знань.

1.2. Характеристика військової термінології

Як і описано вище термінологія є невід'ємною частиною професійного мовлення, тому терміни також присутні у військовому мовленні. Як і в юридичній та політичній термінології, військові терміни часто містять технічну мову та самоцензуру в обговореннях військових питань. Окрім жаргону, який може бути більш відкритим, термінологія в основному стосується офіцерського складу і загалом охоплює військові дії на загальному рівні. На відміну від юридичної практики, просте використання термінів військовослужбовцями на різних рівнях командування часто служить для приховування реального значення чи наміру, замінюючи їх прозорими релятивістськими евфемізмами або загадковим жаргоном. У зв'язку з цим, мову, яку використовують військові, часто називають «військовим жаргоном» [31].

Деякі дослідники вважають, що військова термінологія є

професійним жаргоном, що містить специфічні та штучні терміни, які постійно поповнюються новими словами, що стосуються сучасних систем озброєння та видів військових дій, відображаючи нові винаходи та концепції.

Класифікація матеріалів військової тематики, які перекладають перекладачі, наповнена військово-публіцистичними, військово-політичними, військово-науковими, військово-технічними, військово-художніми текстами і документами керування військом. Саме військовими текстами вважають науково-технічні тексти, документи щодо керування військом і тексти, що є пов'язаними із життям і функціонуванням військової установи [18].

Військові тексти вирізняються своєю насиченістю спеціальною військовою лексикою, застосуванням військових і науково-технічних термінів, а також присутністю сталих сполук, які є характерними тільки для комунікації у військовій сфері, спеціальними скороченнями та умовними позначеннями. З синтаксичного погляду ці матеріали відрізняються значною кількістю стереотипних конструкцій, обмеженою кількістю дієслівних форм та стислістю висловлювань. Це можна пояснити тим, що спілкування у військовій сфері відзначається лаконічністю, ясністю та точністю формулювань, що сприяє чіткому та логічному викладу думок і полегшує сприйняття інформації [18].

З лінгвістичної точки зору письмовий переклад військової документації відрізняється певними характерними рисами: поширене вживання термінів, аббревіатур, скорочень та чіткість і стислість при бракові образного і емоційного вираження. Така подача інформації вимагають практики і навиків, всебічного знання мови, що перекладається.

Відмінні знання військових термінів вважають обов'язковими для перекладача. Всі матеріали у даній області наповнені вузькоспеціалізованими військово-технічною термінологією і

абревіаціями. Почасти дані термінологічних одиниць мають кілька значень, себто вміщують багато тлумачень в залежності від контекстів. Наприклад:

«*Rifle company*»

Перекладачі не маючи належних предметних знань будуть схильні перекласти цю термінологічну одиницю за аналогічністю з подібними сполученнями із терміном «компанія», наприклад, «*company*», і відтворить як «компанія, яка виготовляє гвинтівки». Проте, в військовій галузі у цього терміну є сталий еквівалентний варіант «стрілецька рота». Даний варіант є єдиним адекватним варіантом відтворення [18].

«*Soft skin vehicle*»

Дослівне відтворення терміну виглядає досить кумедно: «автомобіль із м'якою шкірою», але у англійськомовному середовищі сполучення «*soft skin*» вживається як метаформа, переносно, та означає автомобіль без броні. Відповідні переклади - «неброньована машина/транспорт/автомобіль» та «легкоброньована машина». Важливим завданням перекладача є передача стилю вихідного тексту та підбір відповідної лексики і граматичних засобів. За словами науковців Пуш О. М., Гасюк Н. В: останню тенденцію можна спостерігати при відтворенні текстів військової і військово-технічної тематики, які призначені задля молодших спеціалістів. можна пояснити цю тенденцію волінням робити важкі матеріали технічної галузі доступнішими задля багатьох службовців [18].

Тому завдання перекладача - передати оригінальний текст у стилі української армії, нейтралізувавши надмірну образність та сленгові елементи для документу, якщо це є потрібним.

Мовознавці вважають, що військова термінологія утворюється властивими задля англійського мовлення шляхами твореннями:

I. Морфологічні:

- афіксація (*counteroffensive*);

- словоскладання (*airstrike*);
- конверсія (*pilot (v), brief (v)*);
- аббревіація (*DODD (department of Defence directive), USC (United States Code)*).

II. Лексико-семантичні способи:

- за допомогою перенесень значення («*battery, Pentagon*»);
- змінення значення слова (*theater*);
- за допомогою розширень значення (*component, force*);
- за допомогою звужень значень (*tank*);
- за допомогою запозичень із іншої наукової галузі або іншої мови: «*Blitzkrieg, bunker*».

Український мовознавець, який досліджує військову сферу Ю. Лукіяничук пропонує класифікувати терміни відповідно до видів та родів Збройних Сил де їх використовують [11]:

- одиниці термінології сухопутних сил, між котрих є термінологічні одиниці механізованого, танкового, аеромобільного, ракетного війська: «*tank brigade – танкова бригада*»;
- одиниці термінології військово-морських військ, між котрих термінологічні одиниці надводного, підводного війська: «*landing craft – десантний корабель*»;
- термінологія військово-повітряних військ, між котрих термінологічних одиниць винищувальн., розвідувальн., штурмов., військово-транспортн. авіацій: «*landing craft – десантний корабель*»;
- термінологія сил зв'язку: «*signal operations center – вузол зв'язку*»;
- термінологія інженерних сил: «*combat engineer support – інженерне забезпечення бойових дій*».

Для військової термінології характерна особлива група стійких сполучень, які можна поділити наступним чином [19]:

- * змінні та стійкі сполучення термінів, які вимагають чіткого і точного перекладу і, таким чином, виключають можливість різних

сміслових інтерпретацій;

- * різноманітні військові приказки, прислів'я та афоризми;
- * стійкі сполучення, які є спеціальними кодами в таємному управлінні військами: *поюу - ціль не буде знайдена*;
- * команди: *направо, струнко!*

На думку наукових дослідників, сучасний стан військової лексики не є стабільним, через розвиток озброєння, утворення нових тактик ведення бойових дій. Для перекладача виникає складне завдання при перекладі текстів, де присутні невідомі терміни та поки що не зафіксовані у словниках.

Янчук С. Я. зазначає що дослідження військової лексики не є широко розповсюдженим - це пов'язано з тим, що оригінальні зразки документів, формуляри та бойові документи недоступні в мережах відкритого доступу, і навіть якби вони потрапили до України, то були б доступними лише доволі вузькому колу людей, залучених до міжнародного військового співробітництва [23].

1.3. Особливості перекладу військової лексики

Переклад термінології є однією з найскладніших і найважливіших областей теорії перекладу, яка вимагає високої точності, чіткості та відповідності значень у різних мовах. Оскільки терміни є ключовими елементами фахової мови, правильний переклад термінології забезпечує зрозумілість і достовірність фахових текстів.

У своїй монографії наукові дослідники Куделько Б., Д'яков А. і Кияк Т. («Основи термінотворення: семантичні і соціолінгвістичні аспекти») доводять важливість перекладу термінологічної лексики, адже переклад допомагає поповнити лексику різних мов, для передачі

різноманітної інформації. І перед перекладачем постає завдання в створенні необхідних нових лексичних одиниць у випадку коли бракує потрібних відповідних дефініцій у мові перекладу, дані ситуації можуть приводити до появи неологізмів, тобто нових слів [5].

За словами авторів дані ситуації можуть зустрічатися при перекладі технічних текстів, коли термін існує у одному мовленні, але відсутній відповідник у іншому. Дані «пустоти» чи лакуни з часом заповняться, проте тоді постає проблема, як саме воно відбудеться [5].

Науковиця Білозерська Л. зазначає, що дану ситуацію з утворенням нової термінологічної лексики вирішують спеціальні термінологічні комісії, за участю відповідних установ, на які покладено дані завдання [2, с. 30].

Але за словами дослідників, перекладачі теж впливають на створення неологізмів, нові терміни зазвичай утворюються за допомогою запозичень, як наприклад, слово «*Internet*» чи «*robot*» або передаватися засобами мови перекладу, як наприклад «*classified information – державна таємниця*».

При пошуку правильної передачі значення нового терміну під час перекладу важливо урахувати й мовні традиції мови перекладу, а також її фонетичну та граматичну будову, щоб якомога якісніше та точніше передати інформацію. При перекладі науково-технічної літератури важлива асоціація між терміном і його контекстом, ця асоціація дозволяє зрозуміти значення слова. Коваленко А. Я. в своїй науковій праці надає два кроки для процесу перекладу терміна: перший — уточнення значення терміна в його контексті, другий — переклад значення на рідну мову [9].

З позиції практичного перекладання усі частини денотативн. системи оригінальної мови (слова і словосполучення) діляться на такі підгрупи:

- еквівалентні одиниці, яким властиві відповідники у мові

перекладу;

- безеквівалентні одиниці, у яких (ще) немає відповідників у цільовій мові [2].

При перекладі військової термінології існують різні стратегії та прийоми, які допомагають вибрати правильний переклад для конкретних термінів.

Однією з основних помилок при перекладі термінів є намагання віднайти буквальний відповідник іншомовній термінологічній одиниці. Даний підхід може бути не надто надійним, оскільки не враховує особливостей мови та культури, джерела іншої мови. Також це може призвести до того, що переклад буде втрачати або навіть спотворювати реалії мови оригіналу.

Терміни, вживані в одній галузі чи області мови, можуть виражати поняття, які також мають відповідники в інших галузях. Також терміни можуть бути визначені контекстом, і їх буквальний переклад може бути неадекватним.

Основним завданням перекладача є збереження сенсу та сприйняття тексту в контексті, а не просте відтворення окремих слів. Ефективний переклад враховує специфіку кожної мови та культури, а також контекст, в якому використовується текст. Для досягнення точності та надійності перекладу перекладач повинен бути озброєним як глибоким розумінням військової термінології, так і навичками адаптації тексту до мови оригіналу та мови перекладу.

Також терміни в військовій термінології можна розділити на кілька груп [30]:

- Терміни, які означають іншомовні реалії, які є ідентичними українськомовним. Приміром, «*in security*» може бути перекладений як «*у безпеці*». Розуміння та переклад таких термінів не становлять великих труднощів.

- Терміни, які мають інтернаціональний еквівалент, наприклад

«*army*» – «армія», «*division*» – «дивізія», «*section*» – «секція».

- Терміни, для яких використовується український еквівалент, який може відрізнятися від форми англійського терміна. Наприклад, «*company*» може бути перекладений як «*рота*» [30].

У процесі перекладу термінів військової тематики, існують різні підходи, зокрема використання лексичних еквівалентів. Термінологію можна розділити на кілька груп:

1). Терміни, що мають повну концептуальну еквівалентність. Це терміни, які точно відповідають поняттям чи реаліям у мові оригіналу. Їх переклад може бути без змін, оскільки вони існують у цільовій мові.

2). Термінологічні одиниці, у яких є часткова концептуальна еквівалентність. Це термінологічні одиниці, які відсутні у мові перекладу, але можуть бути адаптовані з використанням загальноприйнятої термінології цієї мови. У такому випадку, перекладачі створюють аналогічні терміни, що відповідають концептуальному значенню оригінальних термінів.

3). Терміни, у яких немає еквіваленту в цільовій мові. Це термінологічні одиниці, які не існують у мові перекладу і не мають загальноприйнятої аналогії. У таких випадках перекладачі повинні створювати нові терміни або надавати пояснення щодо їхнього значення.

Важливо враховувати, що вибір способу перекладу термінів залежить від конкретного контексту і важливості збереження точності та зрозумілості для читачів мови перекладу.

Запозичення морфем з інших мов, таких як грецька та латинська, може полегшити створення нових термінів та збільшити їх розуміння у військовому контексті. Такі новоутворення допомагають стандартизувати термінологію та забезпечити її послідовність для перекладачів та фахівців у цій галузі.

У сучасному світі важко переоцінити роль перекладачів військової термінології. Вони виступають як мости між різними арміями, забезпечуючи розуміння та співпрацю в глобальному масштабі. Навіть найменший неточний переклад може мати серйозні наслідки, тому професіоналізм та відповідальність перекладачів в цій галузі надзвичайно важливі.

Загалом, переклад англійськомовних термінів у текстах військової тематики вимагає спеціалізованих знань, глибокого розуміння військової справи, та високої вправності у використанні різних методів перекладу. Тільки так можна забезпечити точність та зрозумілість в перекладі, що є критичним для ефективної комунікації та співпраці в глобальному військовому співтоваристві.

Еквівалентні одиниці Карабан В.І розрізняє на дві групи: одноквівалентні (у яких є лише єдиний відповідник: *missile – ракета*, *air – повітря* та інші) та багатоквівалентні, ті що мають варіативність перекладу (наприклад, термін "*operation*" в медицині означає "*хірургічну операцію*", тоді як у військовому контексті він може означати "*військову операцію*") [7, с. 279].

Одноквівалентні, на думку науковця, є важливими при перекладі, адже вони допомагають розкрити тематику тексту та певне розуміння слів, що ще не перекладені. Переклад багатоквівалентних залежить від розуміння контексту тексту й пошуку відповідника у перекладацьких словниках. Якщо у перекладацьких словниках не існує потрібного відповідника, можливе використання при передачі терміна мовою перекладу різними міжмовними трансформаціями. Дані ситуації виступають завданням для перекладача щодо правильності підбору потрібного відповідника, щоб максимально точно передати інформацію.

Аналіз теоретичних джерел привів до висновку, що при перекладі використовуються різні види трансформацій, а саме граматичні, лексичні

та стилістичні. За словами Білозерської Л. П. трансформації можуть поєднуватися, приймаючи характер комплексної трансформації [2].

Лексичні трансформації, на думку науковців, можуть використовуватися у випадку, коли вихідний текст має термінологічні дефініції, які поки що відсутні у мові перекладу, або коли структурний і функціональний порядок у мові перекладу відрізняється. До даного виду трансформацій відносяться транскодування та калькування.

Транскодування – це певна передача слів між вихідною та мовами перекладу за допомогою звуків чи літер. Транскодування це узагальнена назва транслітерації, тобто передача слів тільки за допомогою літер (наприклад, *laser* - *лазер*, *oxygen*- *повітря*, *component* - *компонент*) та транскрибування – передача слів за допомогою вимови звуків слова (наприклад, *server* - *сервер*, *partner* - *партнер*). Також існує змішане транскодування - це коли при перекладі слова використовується одночасно й транслітерація й транскрибування (наприклад, *E-mail* — *імейл*) та адаптивне транскодування, де відповідник вихідної мови підлаштовується під фонетичні або граматичні особливості мови перекладу (наприклад, *platform* - *платформа*, *resources* - *ресурси*). Транскодування зазвичай використовують при передачі власних назв, географічних назв, культурних чи газетних видань тощо.

Калькування - засіб перекладання, коли одиниці з оригінальної мови мають відповідники у іншомовному мовленні. Зазвичай даний спосіб використовується при перекладі складних термінів (наприклад, *brainstorming* — *мозковий штурм*, *territorial waters* – *територіальні води*).

Лексико-семантичні трансформації – це спосіб перекладання де використовують одиниці мови перекладу, котрі можуть відрізнитися за значенням із оригінальними, проте за логікою відповідають одна одній. До цієї групи відносяться способи конкретизації, генералізації,

модуляції.

Конкретизація – це коли мовна одиниця вихідної мови має загальне значення й при її перекладі використовують більш конкретний відповідник (наприклад, «*troops*» зазвичай має переклад *військо*, але залежно від конкретного змісту як у «*paratroopers*» можна перекласти як «*десантники*»). Такий спосіб перекладу пов'язаний з тим, що англійські та українські слова не зовсім збігаються. Таке явище можна пояснити наступним: українській лексиці властива більш конкретність, ніж в англійській мові.

Генералізація – це спосіб перекладу, при якому певне конкретне значення можна замінити узагальненням (наприклад, «*submarine*» можна перекласти як «*військовий корабель*» у деяких контекстах, де деталі про тип судна другорядні або не мають значення).

Модуляція або смисловий розвиток – цей прийом включає зміну форми або структури терміну для підвищення його зрозуміння (наприклад, «*after-action review*» може бути перекладений як «*розбір результатів виконання завдання*» для кращого розуміння) [12].

Л. П. Білозерська виділяє наступні лексико-граматичні трансформації [2, с. 47-48]:

Антонімічний переклад – це вид трансформації, що замінює форму слова або словосполучення на антонімічну, проте сенс перекладеного слова не змінюється.

Таку трансформацію поділяють на:

- негативацію;
- позитивацію;
- анулювання 2х негативних елементів [2, с. 48].

Прикладом даної трансформації може стати термін "*secure*" (забезпечити безпеку) може перекладатися як "не дати доступу" або "не допустити проникнення", що є антонімічним способом вираження тієї ж

ідеї про безпеку об'єкта.

Описовий переклад – це метод перекладу, де певна дефініція чи словосполучення передається мовою перекладу за допомогою опису. Даний метод Л. Білозерська називає «експлікація» та описує вимоги при використанні описового методу при перекладі:

- перекладений фрагмент має чітко відображати ключовий сенс явища;
- описування не має бути занадто детальним;
- синтаксичні структури сполучення не мають бути точними [2, с. 48].

Прикладом може слугувати словосполучення «*night vision device*» у значенні «*прилад нічного бачення*», який був перекладений описово, що передає значення оригіналу.

Граматичні трансформації допомагають змінити граматичні структури вихідного тексту з метою отримання адекватного перекладу, збереження семантичних і стилістичних особливостей та відповідності нормам мови перекладу. До даного виду трансформацій входить переставлення та заміна частини однієї мови іншою.

Переставлення, або пермутація - це метод, де у реченні мовні елементи у структурі речення можуть бути переставлені задля дотримання граматичної чи стилістичної норми мов.

Замінення 1 частини мови другою – до цієї трансформації вдаються, якщо зберігання частиномовних ознак одиниці, що перекладають, суперечить граматичним нормам перекладу або нормам слововживання. Такі трансформації можуть застосовуватися до слів майже кожної частини мови та часто передбачають часткову і повну перебудову структур тексту перекладу [7].

Карабан В.І зазначає, що використання абревіатур та скорочень є

частим явищем, у деяких випадках вони можуть становити 50 % всіх словживань і 15 % вокабуляру. Якщо скорочення є зафіксованими у спеціалізованому словнику скорочених слів, тоді переклади потрібно належними скороченнями, наприклад, «*PC (personal computer)*» – «*ПК (персональний комп'ютер)*» [7].

Метод транскодування зазвичай використовується при передачі англійських абревіатур та скорочень, що позначають назви важливих міжнародних організацій, агенцій, назви тощо. Наприклад,

«*NATO, що означає North Atlantic Treaty Organisation – НАТО, що означає Організацію Північноатлантичного договору, або Північноатлантичний альянс*», «*FBI, що означає Federal Bureau of Investigation – ФБР, що позначає Федеральне бюро розслідувань*», «*NASA, що означає National Aeronautics & Space Administration – НАСА, що означає Національне управління із аеронавтики й дослідження космічного простору*».

Усі перекладацькі трансформації, описані вище, сприяють адаптації вихідного тексту до українських норм і забезпечують максимальну зрозумілість перекладу.

РОЗДІЛ II

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

2.1. Жанрові особливості військових текстів

Військові тексти поділяються на:

- військову термінологію, що також поділяється на офіційну, яка вміщується із законодавчих термінологічних одиниць, і нестатутну, що використовується усно військовослужбовцями та у певних різновидах військових текстів, але яка офіційно є неприйнятною;

- емоційно-забарвлені компоненти військового лексикону.

Для військових документів характерні такі відмінні риси, як: широке використання символів, абревіатур, спеціальної термінології, що відносять і до військових справ, й до інших технологічних сфер, що використовують у військах; а також чітка манера подачі матеріалу за відсутності емоційно забарвлених елементів. Тому до військового перекладача висуваються високі вимоги, що включають не тільки вільне володіння рідною та іноземною мовами, вміння точно передати перекладацький матеріал, а й бездоганне володіння військовою лексикою, військовою справою та організацією армії відповідних країн.

Для досягнення адекватності перекладу емоційно забарвлені одиниці військової лексики в основному передаються за допомогою слів, які відповідають їм за стилем та емоційним забарвленням, що є цілком достатньою умовою.

Зокрема, приведемо приклади військової термінології. Переклад

терміна «*attack*» і похідні від нього словосполучення викликають певні труднощі.

«*Attack*» дуже часто перекладається українською мовою терміном «напад», який, в більшості випадків, є неправильним.

«*Attack*» - це або «*наступ, удар, атака*». Проте, у декількох ситуаціях перекласти термін «*attack*» можна як «*атака*» («*air attack* як *атака з повітря, counterattack* як *контратака, tank attack* як *танкова атака*»).

Під атакою розуміється важливий наступ; у англійському мовленні це відтворюється словом «*assault*».

При перекладі слова «*aircraft*» – «*літак, вертоліт*» повинно бути співвіднесення з історичним планом. Зокрема, якщо в тексті йдеться про літальні апарати початку ХХ століття, то рекомендується перекладати цей термін словом «аероплан».

Виникають труднощі при перекладі слова «*airmen*», загальний зміст якого можна передати наступним виразом: «*люди, що мають відношення до авіації*». Тому, в залежності від контексту і норм сумісності української мови, її можна перекласти як «*авіатори, льотчики, авіаційні фахівці*».

В англійській мові не існує єдиного еквівалента для терміна «*погони*», але існує декілька значень для назви їхніх назв: «*shoulder mark* – *фальшпогон або «плече», shoulder board* – *жорсткий пришивний погон, mashoulder loop* як *м'який вишитий погон», «shoulder strap* – *нашивний погончик*».

Крім термінології, до англійської воєнної лексики відноситься емоційно-забарвлена лексика та висловлення. Велика кількість цих одиниць включає слова та комбінації, які позначають певні військові поняття.

Наприклад, «*up-hill struggle* – *впертий, важкий бій*; *see-saw, ding-dong, tug of war* – *битви із змінливим успіхом*, *silent service* – *підводний флот*». У вузько вживаній частині, в свою чергу, більшу частину займають лексичні одиниці та фразеологізми, незрозумілі особам, не пов'язаним з умовами військової справи.

Одним із прикладів двозначного терміна є слово «*security*», що може означати як *бойовий захист*, так і *контррозвідку*. Іншим прикладом є термін «*organization*», що можна перекласти і як «організація», і як «відділ».

Військовий сленг – це особлива частина емоційно-забарвленої військової лексики. Вона поділяється на широко і вузько вживані лексичні одиниці.

До першої відносяться такі словосполучення, як: «*leatherneck* – *морський пехотинець*, *brass hat* – *генерал*, *GI* – *солдат*, *flat top* – *авіаносець*» [27].

2 група обмежується збройними військами штатів та Великобританії: «*in the bucket* – *у трубі (відхилення ракет у заданих межах)*, *loot* – *лейтенант*» [27].

Військовий сленг також включає вульгаризми та жаргонізми, які використовуються у збройних силах Великої Британії та США, але не позначають особливих військових понять.

Однак, слід додати, що образна розмовна лексика виникає переважно в усній розмовній мові з її прямим, невимушеним живим спілкуванням, миттєвістю, спонтанністю. Тому такі слова і словосполучення використовуються досить часто. Обмежувачим фактором є лише їх емоційне забарвлення, що може виявитися неприпустимим в ряді ситуацій. Тим не менш, знання нестатутної термінології значно полегшить переклад промови військовополоненого. Більш того, в деяких військових документах, а іноді навіть в статутах і

посібниках, перекладач теж може зіткнутися з цим пластом лексики. Не кажучи вже про те, як часто використовується сленг в особистих щоденниках і листуванні військовослужбовців [27].

Помилки в перекладі військової термінології призводять до вагомого викривлення та змінення змісту. Бойові документи, статuti, інструкції та технічні описи, де точність перекладу військових термінів є обов'язковою умовою, також часто доводиться перекладати під час допиту. Задля уникнення непорозумінь, перекладачу слід збагачувати власні знання щодо військових спеціалізованих термінів, сучасного стану військової галузі і технологій та військово-політичного становища в багатьох країнах.

2.2. Способи перекладу термінів у текстах військової тематики

Вивчення процесу утворення військових термінів необхідне для визначення точного значення терміна і способу його передачі в перекладі. Звичайно, ці знання найбільш необхідні військовому перекладачу в ситуації перекладу, коли мова йде про значні часові обмеження. Знання наведених нижче способів словотворення необхідно перекладачеві для швидкого орієнтування та розуміння проблеми. Найбільш поширеними є синтаксичні терміни, які утворюються за допомогою вже існуючих в мові знаків, а найбільш продуктивними способами є афіксація, склад слова, аббревіатура і перетворення.

До текстів військової тематики, з якими зазвичай працює перекладач-референт, відносять військово-художній, військово-публіцистичний, військово-політичний, військово-науковий і військово-технічний тексти, акт військової адміністрації (різні папери військової тематики). Зазвичай військові матеріали, як правило, відносяться до науково-технічних матеріалів й актів керування, що пов'язані з побутом

та роботою армії й військових збройних відділів. Публіцистика та військово-політичний текст являються військовими тільки через свою цілеспрямованість та тематичність і є зазвичай їм характерні ті особливості, що загалом притаманні усім громадсько-політичним текстам, публіцистиці та літературним творам [27].

Всі воєнні тексти різняться від будь-якого інакшого матеріалу значним обсягом спеціальної військової лексики, великим вжитком військових та науково-технічних термінологічних одиниць, присутністю варіативних і сталих фраз, які характерні лише для воєнної сфери, немалою кількістю воєнної номенклатури, спеціалізованих скорочень й символів, які наявні лише у військовому тексті, щодо синтаксичних особливостей – помітне значне використання еліпсису (найбільше у військовій документації) і клішованих конструкцій, невелика різноманітність форм дієслів часу, скорочена форма висловлення, вживання численних паралельних конструкцій у межах одного речення, виражених інфінітивними та дієприкметниковими зворотами.

Дана особливість пов'язана з характерними функціональними навантаженнями, які характеризують військову галузь комунікації: лаконічність, ясність та чіткість формулювання, точність викладення, гармонійність будови, певне обмеження одних думок від інших, легке сприймання інформаційного повідомлення, що передається.

У військово службових текстах можна виокремити своєрідну групу термінологічно-сталих поєднань. До них відносяться:

- Варіативно-сталі комбінації, які у військово службових документах стають стабільними завдяки вимозі точності і ясності, що виключає можливість різних інтерпретацій переданої інформації («*to lift fire*» - *нести вогонь у глибини*, «*to shift fire*» - *для передачі вогню по фронтах*, «*to hold a position* - *утримувати положення*», «*to hold the enemy*» - *притиснути ворога*) [38]

- Військові вирази («*have sand in one`s hair* - мати досвід дій в пустелі, *marshal`s baton* - маршальський жезл, *good beginning is half a battle* - добрий початок, половина перемоги, *be quick on the draw* - миттєва реакція, *the war depends on which we choose* - все залежить від правильного рішення») [38].

Останній вислів походить від наступного каламбуру, в якому слова «*heads*» орел та «*tails*» решка (пор. *heads or tails* «Орел або решка») [38].

- Закодовані стійкі комбінації, які утворилися в наслідок реалізації прихованого командування і керування військом.

До прикладу: «*no joy* - ціль не виявлено, *mayday* - сигнал про допомогу, *my feet are dry* - політ над сушею».

Надання команд: «*Arms, PORT!*» – Нагрудна зброя!, «*Right, Face!*» – Праворуч!, «*Eyes Left!*» - Вирівнювання по лівому краю! [38].

Як видно з вказаних вище зразків, перекладання воєнних словосполучень представляє вагомими труднощі. Комбінації з перших двох груп (друга частково) іноді можливо передати з однієї мови на іншу, наголошуючи на загальному змісті із змісту частин та контекстів. Комбінації 2-гої, 3-ої та 4-ої групи потрібно перекладати іншим чином.

Скорочення та аббревіатури є відмінною рисою лексики військових текстів. Безперечно, на поширеність цих явищ впливає стильова особливість військових паперів, у котрих домінує вимога стислості й лаконічності. Велика кількість термінологічних одиниць і словосполучень набувають якогось усталеного (статутного) варіанту скороченого написання.

Переклад аббревіатур може здійснюватися за допомогою лексичних і семантичних підстановок (конкретизація, узагальнення, модуляція), калька (переклад повної форми), експлікації – описового перекладу, транскрипції/транслітерації, а також калькування зі створенням на її основі нової аббревіатури.

а) Калькування, або спосіб перекладання вихідних лексичних одиниць завдяки заміні елементів (морфеми, слова), у випадку сталих сполучень). Наприклад:

AM – «*Amplitude modulation*» – «амплітудна модуляція»;

FDC – *Fire direction center* – «Станція управління вогнем»;

FLOT – *Forward line of own troops* – «Передня кромка своїх».

б) Модуляція, або семантичний розвиток – домінантне значення лексичних одиниць, що співвідносяться у тексті оригіналу та перекладу, що є пов'язаними через причинно-наслідкові зв'язки в силу прагматики перекладу. Наприклад:

ADA – «*air defense artillery*» – зенітна артилерія, війська протиповітряної оборони;

BTC – «*bridge team commander*» – командир групи переправи;

CMF – «*Career management field*» – військова спеціальність;

MRE – «*meal, ready to eat*» – сухий раціон.

в) Експлікація - лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця замінюється словосполученням з експлікацією його значення. Наприклад:

HALO – «*High altitude, low opening*» – стрибок з парашутом з розкриттям парашута на невеликій висоті (стрибки в довжину);

LBE – «*Loading-bearing equipment*» – розвантажувальна система для перенесення обладнання;

SWAT – «*Special Weapon and Tactics*» – «група швидкого реагування поліції».

г) Компресія, в рівній мірі обумовлена як принципом економії мовних зусиль, так і відмінностями в лексичній та синтаксичній сумісності мов. Наприклад:

BDU – «*Battle dress uniform*» – «бойова форма»;

CP – «*Concrete-piercing*» – «проколювання бетону»;

EPW – «*Enemy prisoner of war*» – «військовополонені»;

HE – «*high explosive*» – «фугасна речовина».

д) Декомпресія (лексичне розгортання, доповнення) обумовлена семантичною неповноцінністю синтагми при калькуванні. Наприклад:

OT – «*observer-target*» – «лінія «спостерігач-мішень»»;

«*RAAMS*, що означає *Remote anti arm or mine system* і перекладається як Система дистанційного мінування з протитанковими мінами»;

RED – «*risk-estimate distance*» – відстань потенційного ризику отримання травми.

е) Калькування + створення нової аббревіатури є досить рідкісним способом перекладу, так як нова аббревіатура повинна бути впізнаваною у цільовій мові. Наприклад:

NOD, що означає *Night Observation Devices* – «прилади нічного бачення» – ПНБ.

USAF, що означає *United States Air Force* – «військово-повітряні сили Америки» – ВВС Америки;

TOC, що означає *Tactical operations center* і перекладається як центр бойового управління» – ЦБУ.

ж) Конкретизацію початкових значень використовують, коли ступінь інформаційного змісту оригінальних одиниць менша, аніж відповідні їм за значеннями ступені інформації одиниць у мові перекладу. Наприклад:

AG – «*assistant gunner*» – «помічник навідника»;

ROE – «*rules of engagement*» – «правила бою»;

SE – «*supporting effort*» – «вторинний удар».

з) Транскрипція і транслітерація необхідні тоді, коли важливо дотриматись лексичної стислості позначень, й в той же час підкреслити специфіку названої речі або поняття, якщо в мові, що перекладається, немає точної відповідності. Наприклад:

ATL – «*Alpha team leader*» – «командир групи «Альфа»»;

BTL – «*Bravo Team leader*» – командир групи "Браво".

и) Генералізація (процес, обернений конкретизації) – коли ступінь інформаційного змісту оригінального слова вищий за ступінь змісту відповідного слова цільовою мовою та має на меті заміну конкретного значення загальним. Наприклад:

CLGP, що означає *Cannon-launched guided projectile* і перекладається як *керований артилерійський снаряд*.

При перекладі з використанням еквівалентної та ситуативної моделей перекладу перекладач порівнює реалії країни мови оригіналу та країни перекладу та виробляє адекватні та еквівалентні переклади.

Таким чином, в ході дослідження ми встановили, що до найбільш поширених способів перекладання абрєвіації і скорочення відносяться калькування (переклад повної форми) й модуляція, що в першому випадку обумовлено прагненням до точності передачі інформації, а в другому випадку – необхідністю вирішення прагматичної задачі з неможливістю простежування через невідповідність лексичної та синтаксичної сумісності англійської та української мов.

2.3. Проблеми та виклики перекладу термінів у військових текстах

Говорячи про військово-технічні терміни, треба сказати, що

складність перекладу термінів навіть при мінімальних мовних відмінностях також є досить серйозною проблемою.

Як приклад можна привести український термін «рукоятка», що в англійській мові відповідає відразу двом різним термінам. Перекладами на нього можуть бути слова «*grip*» та «*handle*».

У цьому випадку неможливо правильно перекласти термін без контексту. Для цього необхідно чітко розуміти, що означає зазначений термін в даному конкретному висловлюванні - рукоятка взводу затвора, або пістолетна рукоятка. У першому випадку найбільш правильним перекладом буде «*cocking handle*», а в другому – «*pistol grip*». В цій ситуації це може говорити про смислову (так як термін «ручка» має два семантичних значення) різницю між українським терміном і відповідними термінами в англійській мові, що створює труднощі при перекладі.

Ще один яскравий приклад – термін «*ammunition*» англійською мовою. Справа в тому, що цим терміном можуть позначатися як боєприпаси калібром до 20 мм, які в українській мові називають «патрони», так і боєприпаси калібром понад 20 мм, які в українській мові прийнято називати «снарядами».

Таким чином, тут ми бачимо зворотну ситуацію, коли в українській мові є два різних терміна, а в англійській мові тільки один.

Іншим прикладом може служити термін «радар»». В даному випадку мова піде про більш вузьке значення терміна. Як правило, це слово перекладається англійською мовою як «радар»». Однак, в англійській мові 50 значень цього терміну набагато ширше і означає не тільки сам «радар», але і всю радіолокаційну станцію разом із засобами зв'язку і пунктом управління. У відношенні з цим можливо припустити, що, всупереч відсутності будь-якого вираження й національного підтексту в різних мовах, терміни можуть мати дещо різне значення.

Також, на наш погляд, необхідно розглянути приклад перекладу такого словосполучення, як військовий термін «*assault rifle*». Справа в тому, що цей термін дуже часто перекладається як «штурмова гвинтівка». Дійсно, якщо подивитися на слова, з яких складається словосполучення, то може здатися, що це буде найправильніший варіант перекладу.

Однак, у даному виді зброї використовуються так звані проміжні боеприпаси. Тобто не пістолетні чи гвинтівкові патрони, а спеціально створені патрони, які поєднують у собі характеристики як пістолетних, так і гвинтівкових боеприпасів.

Таким чином, «*assault rifle*» відрізняється від «*rifle*» боеприпасом. Тобто «*assault rifle*» Це самострільна зброя, тобто вона здатна вести автоматичний вогонь і стріляти чергами.

На даний момент військові терміни утворюються зазвичай через прогрес у розробці і застосуванні зброї. Тому, перш за все, варто мати точні знання щодо новітніх розробок й уміти передавати зміст на перекладеній мові. До новітніх термінологічних одиниць можна зарахувати наступні:

«*beam rider guidance* – наведення променя»,

«*ambush detection device*» – «інструмент знаходження засідки»,

«*air cushion vehicle*» – «повітряна подушка»,

«*continuous airborne alert*» – «безперервне бойове чергування в повітрі»,

«*orbital weapon*» – «орбітальна зброя»,

«*laser range finder*» – «лазерний далекомір».

Підходи до перекладення військових звань з англійської українською та з української англійською можуть відрізнятися. Одним з найбільш поширених є переклад, наприклад, українського військового

звання, шляхом заміни цього звання на відповідне військове звання Збройних сил США та навпаки, наприклад, *Rear-Admiral* – контр-адмірал.

Однак, звертати увагу на особливості військових організацій певної країни потрібно враховувати не тільки у випадку з чинами. Так, не дивлячись на те, що у військах держав НАТО проводять уніфікацію військових термінів, все ще відчуття різниці в системах 2-х великих англійськомовних військ — Сполучених Штатів Америки і Великобританії. Наприклад, зв'язок/об'єднання у Сполучених Штатах – «*large unit*». Проте у Великобританії – «*formation*». Найвищі військові чини в даних державах теж відрізняються: міністри оборони в Штатах – «*Secretary of Defence*», а в Великобританії – «*Defense Minister*».

Що стосується труднощів розуміння і перекладу в термінологічних словосполученнях, то можна виділити ті, в яких компоненти повністю збігаються за змістом з відповідними українськими термінами. Загальною рекомендацією буде дослівний, формально близький переклад, який, як правило, дає правильну українську відповідність.

Особливим прикладом такого типу термінів-словосполучень є ті складові терміни, в яких загальне значення всього поєднання повністю відповідає українському терміну, але окремі елементи можуть відрізнятися від складових українського еквівалента. Наприклад, «*ammunition supply point*» – *пункт постачання боєприпасів*, «*organizational equipment*» – *інвентаризація майна*.

Існують також термінологічні сполучення, в яких можна вивести загальний зміст зі значення окремих компонентів. Однак в цьому випадку дослівний переклад не буде коректним.

Наприклад, автомобільна техніка ("самохідне майно") – *автомобілі, трактори, бойові броньовані машини* - «*level of supply*» (досл. «*рівень постачання*») – *норма постачання*.

Говорячи про військові формування більш вузької спеціалізації меншого масштабу, а також пов'язаними з ними термінами і посадами, можна навести такі приклади військових термінів англійською мовою і їх відповідників українською мовою:

«*operational (ready) division*» - бойовий дивізіон;

«*command and control*» - управління, командування;

«*combat elements*» - бойові одиниці;

«*combat support elements*» - підрозділи бойового забезпечення;

«*service support elements*» - відділи логістики;

«*headquarters and HQ company (HHC)*» - штаб-квартира та штаб-квартира компанії;

«*Royal Military Police (RMP)*» - військова поліція;

«*attached units*» - навісні блоки;

«*administrative support*» - логістика;

«*main command post*» - командний пункт [28].

Наприклад, перейдемо до розбору перекладу такого терміну, як «*Corps of Royal Engineers*». У перекладачів, які не знайомі з військовою обстановкою і не знають устрій Збройних Сил України та Великобританії, може виникнути ідея перекласти це словосполучення як «корпус королівських інженерів». Однак, на нашу думку, такий переклад був би некоректним.

Справа в тому, що в Збройних Силах України термін "корпус" стосується лише загальновійськових формувань, Всі інші формування представлені арміями, а з'єднання - дивізіями і бригадами. Відповідно, на наш погляд, найбільш підходящий варіант перекладу фрази «*Corps of Royal Engineers*» є «інженерні війська Великобританії» [39].

Без знань організаційно-штатної структури Збройних Сил в цілому,

а також Служби реагування на надзвичайні ситуації армійських частин неможливо зрозуміти, що означає той чи інший термін і, відповідно, стає вкрай складно правильно перекласти текст, в якому зустрічається військова термінологія.

Можна з упевненістю сказати, що для того, щоб здійснити грамотний переклад, необхідно мати чітке розуміння терміна, його суті, на одній мові, а також розуміння всіх аспектів відповідного терміна на іншій мові. Крім того, важливою умовою є глибокі знання військової сфери для визначення мовних відмінностей у термінах різних мов та їх мінімізації у процесі перекладу.

Це означає, що при підготовці фахівців з військового перекладу недостатньо приділяти увагу тільки лінгвістичному аспекту підготовки, необхідно отримувати також знання з таких предметів, як загальна тактика, вогнева підготовка, маршові вправи, радіація, хімічний і біологічний захист, військова топографія, зброя і військова техніка, командування підрозділами в мирний час та інші спеціальні дисципліни.

У ході вивчення матеріалів суспільно-політичних текстів були виявлені словосполучення, що представляють собою військові та військово-технічні терміни, правильний переклад яких може викликати труднощі. Ми намагалися знайти в мові перекладу найбільш точні варіанти відповідності військових термінів мові оригіналу.

Наприклад:

«small arms (SA)» - стрілецька зброя;

«assault rifle» - автомат;

«selective fire rifle» - штурмова гвинтівка з перемикачем вогню;

«gas-operated» - заснований на принципі використання енергії порохових газів;

«bullpup configuration» - «бул-пан» (схема компоновання, в якій

ударно-спусковий механізм і магазин розташовані в прикладі);

«*short-barrelled carbine*» - короткоствольна гвинтівка;

«*powder gases*» - «порохові гази»;

«*short-stroke*» - «з коротким ходом»;

«*gas piston*» - «газовий поршень» [34].

Отже, у нашому дослідженні з'ясовано, що комунікативний метод перекладу найкраще підходить для грамотного і адекватного перекладу військових і військово-технічних термінів.

Також можна з упевненістю сказати, що при перекладі військових і військово-технічних термінів різних мов можливе виникнення труднощів через те, що деякі терміни, швидше за все, матимуть не тільки одне, а й два, а то й більше значень. Це вимагає від перекладача розуміння контекстуального значення терміна в конкретній мовленнєвій ситуації, щоб вибрати відповідний відповідник у мові перекладу.

Крім того, труднощі можуть бути викликані тим, що в одній мові терміни мають більш вузьке, спеціалізоване значення («*артилерійський батальйон*») на відміну від терміна іншої мова («*battalion*»).

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що за допомогою буквального перекладу неможливо досягти адекватності перекладу, необхідно використовувати комунікативний. Тобто, для вирішення певних завдань знання мови оригіналу та мови перекладу, а також використання двомовних словників не завжди є запорукою правильного вибору варіантів перекладу. Тільки знання і чітке розуміння термінів мовою оригіналу і відповідних термінів мовою, на яку перекладається, дозволяє уникнути помилок. Це досягається глибоким знанням сфери, до якої належить цей термін. У разі перекладу військових термінів необхідно знати систему підпорядкування військових округів, флотів, видів і родів військ, з'єднань, різних штабів.

Також необхідно знати організаційну і штатну структуру частин і підрозділів, систему військових звань та інші елементи ієрархії міністерств оборони. Тобто спеціаліст з перекладу зобов'язаний знати не лише лінгвістичні знання в галузі військового перекладу, проте також володіти знаннями із таких військових дисциплін, як загальна тактика, вогнева підготовка, маршові тренування, радіаційний, хімічний і біологічний захист, військова топографія, командування і управління підрозділами в мирний час.

Якщо мова йде про терміни військово-технічної сфери, то необхідно знати загальну будову і принцип роботи деталей і механізмів техніки, тобто знання такої військово-прикладної дисципліни, як зброя і військова техніка. Однак, незважаючи на існуючі лінгвістичні відмінності і супутні труднощі, можливий підбір найбільш точних варіантів перекладу і, відповідно, грамотний переклад військових і військово-технічних термінів.

Крім того, в деяких випадках перекладачі повинні навіть не перекладати як такий, а краще підбирати найбільш точний відповідник терміну мови оригіналу мовою перекладу, так як культурна традиція назв деяких родів військ і видів зброї в англійськомовних країнах та в Збройних Силах України кардинально відрізняється.

ВИСНОВКИ

В нашій роботі було визначено поняття «термін» та «термінологія». Було вивчено історію виникнення, виявлено фактори та процеси, які вплинули на формування військової та військово-технічної термінології, як пласту лексики. Висвітлено відмінні риси військової сфери з точки зору мовної культури. Визначено способи та особливості перекладу військових та військово-технічних термінів. На конкретних прикладах було розглянуто проблему лінгвістичних відмінностей у термінах різних мов, що перешкоджають виконанню грамотного та адекватного перекладу.

Військова термінологія в цілому більш консервативна, ніж будь-який інший пласт лексики, який простежується з моменту виникнення військового класу і принципу єдності командування в армії. У той же час українська мова активно запозичувала військові та військово-технічні терміни з інших мов у зв'язку з тісною військовою взаємодією з європейськими країнами.

У нашому дослідженні ми зробили також висновок про те, що технічна і військово-технічна література української мови запозичила велику кількість англійських термінів.

З особливостей перекладу військових термінів ми виділили той факт, що перекладач обов'язково повинен розуміти контекстуальне значення терміна, щоб здійснити грамотний і адекватний переклад.

Ми також прийшли того висновку що, незважаючи на недостатню вираженість, військові та військово-технічні терміни різних мов мають мовні відмінності, в основі яких лежить частково різна смислова інформація, що міститься в них. Ці лінгвістичні відмінності створюють певні труднощі при перекладі.

Ще один висновок полягав у тому, що знання обох мов та

використання словників не завжди є запорукою правильного перекладу військової та технічної термінології. Тільки знання і чітке розуміння терміну і відповідного йому терміна іншої мови дозволяє уникнути помилок в перекладі. Це досягається глибоким знанням області, до якої належить цей термін.

Через різницю культурних традицій англійськомовного і українськомовного дискурсів переклад деяких термінів може бути замінений, скоріше, підбором найбільш точного відповідника терміну в мові, на яку перекладається.

Обрана тема є цікавою і вкрай важливою, оскільки неправильний переклад термінів створює небезпеку непорозуміння між військовослужбовцями, які розмовляють різними мовами, що може призвести навіть до людських жертв. Таким чином, можна сказати, що проблема перекладу військових і військово-технічних термінів буде актуальною ще дуже довго.

References

1. Акульшина Н.Т. Явище полісемії у військовій термінології (на прикладі перської, української та англійської мов) // *Science and Education a New Dimension*. 2016. С. 7-10. URL : <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/The-phenomenon-of-polysemy-in-military-terminology-Persian-Ukrainian-and-English-N.T.-Akulshyna.pdf> (дата звернення: 10.07.2024).
2. Білозерська Л.П., Возненко Н.В., Радецька С.В. Термінологія та переклад : навч. посіб. Вінниця : Нова Кн., 2010. 232 с.
3. Боженець С.В. Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови // *Вчені записки ТНУ ім. В. Вернадського*. 2023. Т. 34(73), № 3. С. 9–12. URL : https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/3_2023/2.pdf (дата звернення: 11.07.2024).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., Ірпінь, 2001. 1440 с.
5. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти : монограф. К. : КМ Academia, 2000. 216 с.
6. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику // *Науков. часопис Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова*. Сер. 9 : Суч. тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 96 – 102.
7. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Кн., 2004. 576 с.
8. Квітко І. Термін у науковому документі. Львів : Вищ. шк., 1976. 128 с.
9. Коваленко А. Загальний курс науково-технічного перекладу :

навчальн. посібн. К. : Інкос, 2001. 258 с.

10. Лебедева Н.М, Посылина Е.С. Детермінологізація в корпоративному дискурсе (на матеріалі соціальної лексики) // *Учен. записки Тавричеськ. нац. ун-та ім. В. Вернадського*. Симферополь : Тавричеськ. нац. ун-т ім. В. Вернадського, 2007. Т. 20(59). №1. С. 170 – 173. (Сер. «Філологія»).
11. Лукіяничук Ю.О. Способи класифікації військових термінів // *Науков. записки Національн. уні-ту "Острозька академія"*. Сер. : Філологічна. 2017. № 66. С. 65–67. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2017_66_22 (дата звернення: 12.07.2024).
12. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови : довідков. вид. К. : Національн. академія прокуратури України, 2018. 144 с.
13. Мартинова А.В., Черноватий Л.М. Особливості перекладу українською мовою англійської термінології у наукових статтях із перекладознавства 1960-1970-х рр. *IN STATU NASCENDI*. 2011. № 12. С. 105–111. URL : <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/a27e7ce7-9240-4b76-8ad1-4a107060ccc4/content> (дата звернення: 14.08.2024).
14. Мартиняк О. Явище синонімії у термінологічній лексиці. 2008. С. 100–103. URL: https://vlp.com.ua/files/19_37.pdf (дата звернення: 10.07.2024).
15. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови : підручн. 3-тє видання. Тернопіль : Навч. кн., Богдан, 2000. 248 с.
16. Посилїна К.С. До питання про функціонування термінологічної лексики // *Зїставне вивчення германських і романських мов і літератур* : мат-ли міжвуз. наук. конф. (15-16.04.2003). Донецьк : ДонНУ, 2003. С. 207 – 210.
17. Посилїна К.С. Полїсемїя й синонімія термінів // *Студентські наукові*

студії. Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. С. 171 – 173.

18. Пуш О., Гасюк Н. Особливості перекладу військової термінології. // *Науков. вісник Міжнародн. гуманітарн. ун-ту*. 2022. №58. С. 305 – 308.
19. Рябокінь Н. О., Пашко С. В. Особливості перекладу англомовної військової термінології на українську мову. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. № 1(208). С. 316–321. URL : <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/315/297> (дата звернення: 08.08.2024).
20. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
21. Словник військових термінів та скорочень (абревіатур). Воєн.-наук. упр. Ген. штабу Збройних сил України, 2020. 52 с. URL : <https://archive.org/details/slovnyk2020/page/n1/mode/2up> (дата звернення: 10.08.2024).
22. Томіленко Л.М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монограф. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/21233/1/monograph.pdf> (дата звернення: 09.07.2024).
23. Янчук С.Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. № 43(4). С. 328–335. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_43\(4\)_51](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_43(4)_51) (дата звернення: 11.08.2024).
24. Bakitov A. Problems of Translation and Teaching of Military Terminology. Almaty, 2020. P. 338.
25. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org>
26. Cresswell J. Oxford Dictionary of Word Origins. Oxford University Press, 2021. URL : <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780198868750>.

001.0001/acref-9780198868750 (date of access: 10.08.2024).

27. Defensive Fundamentals. Training Command. URL : <https://surl.li/jadgs>
28. DOD Dictionary of Military and Associated Terms. 2021. URL : <https://irp.fas.org/doddir/dod/dictionary.pdf>
29. English-Ukrainian Military Dictionary. Англо-український військовий словник. URL : <https://english-military-dictionary.org.ua/>
30. Falchenko T. M. Ways to Overcome Difficulties in Translating Military Terms // *Магістерські студії*. Альманах. Вип. 24. Херсон : ХДУ, 2024. С. 58-60.
31. Georgieva V. Systematization Of Military Terminology: Mission (Im)Possible?. Foreign Language Competence as an Integral Component of a University Graduate Profile, Brno. 2007. URL : https://www.researchgate.net/publication/274711085_systematization_of_military_terminology_mission_impossible (date of access: 30.07.2024).
32. Joint Chiefs of Staff. URL : <https://www.jcs.mil>
33. Kočotea I., Smirnova B. Aspects of military-related text translation from ... English into Latvian. International Conference. 2016, Riga, Latvia. P. 107 – 113.
34. Merriam-Webster. URL : <https://www.merriam-webster.com>
35. Military Times. URL : <https://www.militarytimes.com/>
36. Oxford Learner's Dictionaries. URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (date of access: 10.07.2024).
37. Prokopenko A., Chuprina I. Translation Strategies of the Ukrainian Military Terminology on the Basis of English Media Discourse. Суми, 2018. P. 62 – 67.
38. Ranger Handbook SH 21-76 : Field Manual. Field Manual Headquarters. Department of the Army. Washington, DC, 2006.
39. Military.com. The Military Has a Vocabulary All its Own. URL : <https://www.military.com/join-armed-forces/military-terms->

[andjargon.html](#)

40. Zanon N. A University Handbook on Terminology and Specialized Translation. Oleiros : Netbiblo, 2011. 115 p.